

Tulokasopas rikostutkintaan

SISÄLLYS

ALKUSANAT	3
Tutkinta	3
Uuden jutun alkutoimenpiteet	4
Kuulustelut	5
Kuulusteltavan oikeudet ja velvollisuudet lyhyesti	5
Kuulusteluprosessi	6
Kuulustelun merkinnät	7
PuhelinKuulustelu ja muulla tiedonsiirtovälineellä suoritettu kuulustelu	8
Puhelinkuulustelu	8
Muulla tiedonsiirtovälineellä suoritettu kuulustelu	8
Pakkokeinot	10
Henkilöön kohdistuvat pakkokeinot	10
Kiinniotto	10
Nouto	11
Pidättäminen	12
Omaisuuheen kohdistuvat pakkokeinot	13
Takavarikko	13
Vakuustakavarikko	14
Laite-etsintä	15
Tekninen rikostutkinta	16
Muistilista	16
Pöytäkirjan kasaaminen	17
Pikahaaste	18
Salaukset	19
Omaisuusrikokset	22
Omaisuusrikoksien summalliset rajat	24
Muut toimenpiteet	26
Lähestymiskielto	26

ALKUSANAT

Tervetuloa Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen rikostutkintaan. Tästä oppaasta löydät työn sisältöön liittyviä ohjeita rikostutkinnan perusprosesseista, kuulusteluista, pakkokeinoista, päivittäisestä työskentelystä ja pöytäkirjoista.

Tämän oppaan sisältöön voit tukeutua lähes kaikissa peruskysymyksissä, joita sinulle saattaa herätä rikostutkintauran alkuvaiheessa ja myöhemminkin. Tärkeimpinä lähteinä oppaassa on käytetty esitutkintalakia, pakkokeinolakia ja poliisilakia. Mikäli et löydä oppaasta vastausta, ole yhteydessä ensisijaisesti ohjaajasi ja toissijaisesti ryhmänjohtajaasi.

TUTKINTA

Tutkinnassa tehtävänäsi on selvittää epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat. Lisäksi tulee selvittää mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi.

Lain mukaan vaaditaan myös selvittämään asianomistajan vaatimukset sekä suostuuko asianomistaja ja rikoksesta epäilty asian käsittelemiseen kirjallisessa menettelyssä. Esitutkintalain mukaan esitutkinnassa asia on valmisteltava siten, että syyteharkinta ja asianomaisten etujen valvominen voidaan suorittaa asianmukaisesti ja että todistelu voidaan pääkäsittelyssä ottaa vastaan yhdellä kertaa, tai asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä.

UUDEN JUTUN ALKUTOIMENPITEET

- Lue rikosilmoitus läpi ja tarkista mitä tietoja ilmoitukseen on jo kirjoitettu ja mitä toimenpiteitä asialle on tehty
- Tarkista, onko käytetty pakkokeinoja ja tarkista myös, että kaikki oleelliset pöytäkirjat on kirjattu asianmukaisesti.
- Tarkista missä jutun mukana tulleet tavarat ovat ja toimita ne säilytykseen asianmukaiseen paikkaan heti kun mahdollista:
 - Oma pöytä (lyhytaikainen säilytys, luovutettava omaisuus, hävitettävä omaisuus)
 - pitkäaikaissäilytys
 - palautus
 - hävitys
- Merkitse takavarikossa olevat esineet:
 - juttunumero ja järjestysnumero
- tarkista tutkinnanjohtajalta onko jutussa sellaisia takavarikoita, jotka voidaan heti hävittää ja päättää (yleensä käydään heti juttujaon yhteydessä)
- Tarkista onko kiinniotettuja ja milloin kiinniotot on suoritettu
 - tarkista millä perusteella kiinniotto on suoritettu (poliisilaki vs pakkokeinolaki) tällä tavalla teidän kuinka paljon peliaikaa sinulla on
 - tarkista, onko henkilö rekisteröity
- Arvioi, onko tarvetta suorittaa laite-etsintöjä asian selvittämiseksi
 - HUOM! laite-etsinnän tulee olla aina tarkoituksenmukainen
- Arvio, onko syytä suorittaa etsintöjä:
 - epäillyn asunto
 - epäillyn auto
 - muu paikka

KUULUSTELUT

Ennen kuulustelun suorittamista, tutustu ilmoitukseen sekä ilmoituksen nimikkeeseen mukaiseen pykälään. Kuulustelun tärkein vaihe kuulustelu-uran alussa, on hyvä valmistautuminen. Selvitä tarvitaanko tulkkia sekä se, haluaako kuulusteltava avustajan paikalle kuulusteluun (AO ja RE).

Pohdi mikä on kuulustelun tavoite. Varaa kuulusteluhuone kalenterista ja kutsu henkilö kuulusteluun. Pyydä kuulusteltavaa ilmoittautumaan Infossa. Infosta soitetaan tai laitetaan Lyncillä viestiä, kun kuulusteltava on paikalla.

Esimerkkikuulustelut oppaan liitteenä.

- kirjoita oikeuksien ja velvollisuuksien vakiolausekkeet valmiiksi lomakkeelle
- kirjoita kuulustelupohjalle valmiiksi kysymykset, joihin haluat vastaukset
- liitä kuulusteluun kuva- tai videoviitteet, jos näytät niitä kuulustelun aikana
- muista tarkistaa kuultava KUULUTUKSET

TÄRKEÄÄ huomioitavaa:

Jos tekijä myöntää teon, tulee se kirjata teonkuvauksen myöntämisenä. Maallikon ei oleteta osaavan rikosoikeuden tai rikosprosessin sisältöä. Esitutkinnassa tunnustaminen on merkityksellinen osa. Olennaista on kertoa tosiasiallisesta menettelystä. Alla esimerkki tunnustamisesta .

"Myönnän, että hermostuin ja löin X:ää nyrkillä kasvoihin. Löin oikealla kädellä ja osuin hänen kasvojen vasemmalle puolelle. Löin niin lujaa kuin pystyin. Hän kaatui lyönnin voimasta maahan. "

KUULUSTELTAVAN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET LYHYESTI

Kuulusteltavalle on ennen kuulustelua kerrottava hänen asemastaan tutkinnassa. Yleensä tämä asia kerrotaan kirjallisessa kutsussa tai puhelimitse kutsuttaessa, **puhelun aikana**. Tällöin tulee myös kertoa hänen **oikeudet ja velvollisuudet**. Kirjeitse kutsuttavalle henkilölle kannattaa printata oikeudet ja velvollisuudet -lomake kutsun mukaan ja kutsussa korostaa, että henkilön tulee perehtyä lomakkeeseen. Muista, että henkilölle tulee myös ilmoittaa viivytyksestä, jos hänen asemansa muuttuu.

KUULUSTELUPROSESSI

- Nouda kuulusteltava infosta ja siirtykää kuulusteluhuoneeseen
- Käy heti alussa läpi oikeudet ja velvollisuudet, muista antaa oikeudet ja velvollisuudet lomake luettavaksi (kuulustelijan vastuulla on varmistua siitä, että kuultava ymmärtää ne)
- Tarkista henkilötiedot ja korjaa ne lomakkeeseen tarvittaessa
- Kuulustelun alussa on hyvä esittää avoimia kysymyksiä, kuten:
 - Mitä haluat kertoa tapahtumista?
- Anna kuultavan kertoa tapahtumista vapaasti ja kirjaa tämä vaihe ennen tarkentavien kysymysten esittämistä
 - kuulustelu kirjataan niiltä osin, kun sillä on merkitystä asian selvittämiseen, tämän päätöksen tekee kuulustelija
- Kirjaamisen jälkeen tarkista, onko kuultava vastannut tyydyttävällä tasolla esivalmisteltuihin kysymyksiin
- Esitä tarkentavia kysymyksiä
 - tarkentavat kysymykset voivat haastaa kuulusteltavan kertomusta, varsinkin jos havaitaan ristiriitoja kertomuksen ja esitutinnan tuloksien välillä
 - älä pelkää esittää vaikeitakin kysymyksiä, ristiriitojen selvittäminen on työn ydintä
 - hyvä valmistautuminen antaa edellytykset hyvälle tulokselle!!!!
- Kun kuulustelu on suoritettu, anna se luettavaksi kuultavalle
 - Korjaa ja lisää tarvittaessa
 - muista, että kaikki se mitä kuultava on sanonut, voidaan kirjata kuulusteluun.
- Kun kuultava on hyväksynyt kuulustelukertomuksen, sen allekirjoitetaan ja kuulustelu päätetään.
 - kuultavalle ei anneta kopiota kuulustelusta, hän saa sen esitutkintapöytäkirjan mukana

KUULUSTELUN MERKINNÄT

Kuulusteluun kirjataan paljon muutakin, kuin pelkkä kertomus ja kysymykset. Tärkeitä merkintöjä, ovat aloitus merkintä, kysymykset, kuulustelussa näytetyt todisteet sekä tauot. Merkinnät tehdään lihavoidulla tekstillä ja kirjataan siinä järjestyksessä, missä ne kuulustelussa käydään. Alla esimerkkejä.

MERKITÄÄN: Kuultavalle kerrottu hänen asemastaan esitutkinnassa. Kuultavalle annettu luettavaksi rikoksesta epäillyn / asianomistajan / todistajan oikeudet ja velvollisuudet -lomake.

Kysymykset kirjataan myös lihavoidulla. Kuulustelukertomusta jatketaan tämän jälkeen vapaalla kerronnalla.

K: Mitä haluat kertoa tutkittavana olevasta asiasta?

Olin edeltävänä iltana ravintola Finoksessa viettämässä iltaa ystäväieni.....

Mikäli kuulustelun aikana näytetään kuvaa tai videota voidaan se merkitä alla olevan esimerkin mukaisesti. Tämän jälkeen kirjataan kysymys, johon jatketaan vastaus yllä olevan esimerkin mukaisesti:

MERKITÄÄN: Kuultavalle näytetään valvontatallennetta kauppakeskus Iso Omenan valvontajärjestelmästä. Valvontakamera on tallentanut tapahtuman 13.09.2018 kello 16.30-16.45 välisellä ajalla. Tallenne pöytäkirjan liitteenä 1.

K: Videolla näkyy, että otat hyllystä tuotteita ja laitat ne laukkuusi. Poistut tämän jälkeen kaupasta maksamatta tuotteita. Mitä haluat lausua tähän?

Olin kaupassa ostamassa vaatteita.....

Jos kuulustelussa joudutaan pitämään tauko, mistä tahansa syystä, kirjataan alla olevan esimerkin mukaisesti. Merkintään lisätään sekä alkamis- että päättymisajankohta.

MERKITÄÄN: Kuulustelussa pidetään tauko kello 13.35.

MERKITÄÄN: Kuulustelua jatketaan kello 13.45.

Jos kuulusteltava ei suostu allekirjoittamaan kuulustelukertomusta ja olet kuulustelussa ilman kuulustelutodistajaa, kutsu konstaapeli tai vartija todistamaan omaa allekirjoitusta. Tee seuraavat merkinnät kuulustelupöytäkirjaan.

MERKITÄÄN: Kuultava ei suostu allekirjoittamaan kuulustelukertomusta. Kuulustelussa pidetään tauko kello 13.56.

MERKITÄÄN: Kuulustelua jatketaan kello 13.59. Kuulustelutodistajaksi saapunut vrk. Juuso Sirén kuulustelijan pyynnöstä.

K: Ilmoitit kuulustelijalle, ettet suostu allekirjoittamaan kuulustelukertomusta. Kerro miksi et suostu kuulustelukertomusta allekirjoittamaan?

Kuulustelussa on virheellistä tietoa. En ole lausunut näin. Haluan, että

Lausunto kirjataan kuulustelupöytäkirjaan siinä muodossa, missä kuulusteltava haluaa asian kirjattavan. Tämän jälkeen pöytäkirja tulostetaan ja kuulustelija ja kuulustelutodistaja allekirjoittavat kuulustelukertomuksen.

PUHELINKUULUSTELU JA MUULLA TIEDONSIIRTOVÄLINEELLÄ SUORITETTU KUULUSTELU

PUHELINKUULUSTELU

Puhelimitse voidaan kuulustella kaikissa asemissa olevia henkilöitä, mikäli siitä ei aiheudu haittaa eikä se vaaranna tutkinnan luotettavuutta. Puhelinkuulustelussa on otettava huomioon se fakta, ettei kuulusteltava voi tarkistaa kuulustelua kuulustelu yhteydessä. On hyvä käytäntö lukea ääneen puhtaaksikirjoitettu kuulustelu kuultavalle. Kuulusteltavalla on oikeus saapua tarkistamaan kuulustelupöytäkirja ja tästä on ilmoitettava kuultavalle. Puhelinkuulustelua tulisi käyttää lähinnä täydentävien ja tarkentavien kysymysten esittämiseen – toisin sanoen jatkokuulustelujen suorittamiseen.

Kuulustelupöytäkirjaan on merkittävä, millä keinolla kuulustelu on suoritettu. Tämä voi tehdä lisäämällä ensimmäiseen **MERKITÄÄN:** -tekstiin tieto kuulustelutavasta.

MERKITÄÄN: Kuultavalle kerrottu, että häntä kuullaan asiassa todistajana / asianomistajana. Oikeudet ja velvollisuudet kerrottu. Kuulustelu suoritetaan puhelimitse.

On tärkeää muistaa, että muuta kuin rikoksesta epäiltyä kuulusteltaessa puhelimitse, ei voi syyllistyä RL 15:2 mukaiseen perättömään lausumaan. Perätön lausuma vaatii sen, että kuultava on henkilökohtaisesti läsnä kuulustelussa.

MUULLA TIEDONSIIRTOVÄLINEELLÄ SUORITETTU KUULUSTELU

Muita tiedonsiirtovälineitä ovat esimerkiksi sähköposti ja videoyhteys. Näissä kuulusteluissa pätee myös sama vaatimus sille, että kuulustelutavasta ei aiheudu vaaraa tai haittaa esitutkinnan luotettavuudelle.

Sähköpostikuulustelua voidaan käyttää sen luontoisissa asioissa, joissa esimerkiksi asianomistaja joutuu selvittämään korvausvaatimustaan tai aiheutuneita vahinkoja. Jos asianomistaja vain toimittaa korvausvaatimuksensa ja esittää rangaistusvaatimuksensa sähköpostitse, ei tätä lasketa kuulusteluksi. Tällöin merkitään ilmoituksen selostukseen seuraavasti:

Asianomistaja vaatii rangaistusta ja vaatii korvausta. Vaatimukset esitutkintapöytäkirjan liitteenä 1. Jätetty kuulustelematta ETL 7:2 perusteella.

Kuulustelu on tärkeää valmistella hyvin ja kysymykset on kirjattava selkeästi ja loogisessa järjestyksessä. Sähköpostitse lähetetty kuulustelu kopioidaan kuulustelulomakkeelle ja kuulustelutavasta tehdään merkintä pöytäkirjaan. Samalla tavalla kuin puhelinkuulustelusta.

Videoyhteyden välityksellä käytävä kuulustelu on harvemmin käytetty keino. Sen voi suorittaa eri mobiiliapplikaatioiden välityksellä, vastaavalla tavalla kuin puhelinkuulustelun. Erittäin hyvä tapa suorittaa kuulustelu videoyhteyden välityksellä, on pyytää henkilöä saapumaan jollekin toiselle poliisiasemalle, josta videoyhteys otetaan kuulustelijan virkapaikkaan.

PAKKOKEINOT

"Rikosprosessuaaliset pakkokeinot ovat toimenpiteitä, joilla puututaan yksilön lailla suojattuihin oikeushyviin rikosprosessin häiriöttömän kulun turvaamiseksi ja saattamiseksi aineellisesti oikeaan tulokseen." (Helminen ym. 2014)

Pakkokeinot on jaoteltu kolmeen pääryhmään: vapauteen kohdistuviin pakkokeinoihin, muihin oikeushyviin kohdistuviin pakkokeinoihin (omaisuuteen kohdistuvat) ja salaisiin pakkokeinoihin. Alla olen hieman avannut pakkokeinoja sekä kirjannut muistisäntöjä, joita tulee noudattaa. Tutkijan vastuulla on osata niiden sisältö ja tutkijan on osattava niitä seurata. Salaisia pakkokeinoja en tässä oppaassa ole avannut. Aiheeseen liittyy omat ohjeet ja niiden sisältöä opetetaan muulla tavalla.

HENKILÖÖN KOHDISTUVAT PAKKOKEINOT

KIINNIOTTO

Kiinniotosta on viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. POVin on 24 tunnin kuluessa kiinniottamisesta päätettävä, onko kiinniotettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä. HUOM! Yli 12 tuntia kestävä kiinniotto edellyttää pidättämisen edellytysten olemassaoloa.

Rikosperusteisessa kiinniotossa yleensä tutkinnanjohtaja tekee päätöksen pidättämisestä. Mikäli TJ ei ole paikalla, päätöksen tekee yleisjohtaja tai TJ:n sijainen.

NOUTO

Henkilö voidaan noutaa esitutkintaa varten. Noudon edellytykset ovat seuraavat:

- on syytä olettaa, että henkilöltä saadaan selvitystä rikoksesta, tai hänen läsnäolonsa esitutkintatoimenpidettä suoritettaessa on muuten tarpeen rikoksen selvittämiseksi
- henkilö on kutsuttu esitutkintaan
- henkilö on ilman hyväksyttävää syytä jättänyt kutsun noudattamatta
- tutkinnan johtaja on antanut kirjallisen noutomääräyksen

Kaikkien edellytysten on täytyttävä ennen noudon suorittamista.

Missä tahansa asemassa oleva henkilö voidaan noutaa esimerkiksi kuulusteluun, jos henkilön henkilökohtainen läsnäolo on tarpeen. (RE, AO ja TOD)

HUOM! Myös alle 15-vuotias voidaan noutaa.

Pakkokeinolaki ja poliisilaki antavat toimivaltaa suorittaa yleinen kotietsintä ja paikanetsintä noudettavan henkilön tavoittamiseksi.

Noutoprosessissa on neljä vaihetta:

1. kutsu
2. kutsun noudattamatta jättäminen ilman hyväksyttävää syytä
3. noutomääräys
4. noudon toimeenpano

Esitutkintalain 6:2 mukainen nouto voidaan suorittaa myös **ilman kutsua**

- jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta

- ja on todennäköistä, että hän ei noudata kutsua,
- tai on syytä epäillä, että hän kutsun saatuaan ryhtyy vaikeuttamaan esitutkintaa
 - pakenemalla
 - todisteita hävittämällä
 - tai muulla tavalla

PIDÄTTÄMINEN

Rikoksesta todennäköisin syin epäilty voidaan pidättää jos,

1. rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja
2. epäillyn henkilökohtaisten olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on syytä epäillä, että hän
 - lähtee pakoan taikka muuten karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa
 - vaikeuttaa asian selvittämistä hävittämällä, turmelemalla, muuttamalla tai kätkemällä todistusaineistoa taikka vaikuttamalla todistajaan, asianomistajaan, asiantuntijaan tai rikoskumppaniin tai
 - jatkaa rikollista toimintaa

Rikoksesta epäilty voidaan myös pidättää jos,

1. rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin 2 vuotta vankeutta, tai
2. rikoksesta epäilty on tuntematon ja kieltäytyy ilmoittamasta nimeään tai osoitettaan taikka antaa siitä ilmeisesti virheellisen tiedon, taikka
3. hänellä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistumalla maasta karttaa esitutkintaa, oikeudenkäyntiä tai rangaistuksen täytäntöönpanoa.

OMAISUUTEEN KOHDISTUVAT PAKKOKKEINOT

Omaisuuuteen kohdistuvia pakkokeinoja ovat esimerkiksi erilaiset etsinnät, takavarikko ja laitteiden tutkiminen (laite-etsintä). Alla lyhyesti kustakin pakkokeinosta ja niiden edellytyksistä.

TAKAVARIKKO

Takavarikko tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, että nimetyltä henkilöltä (yleensä rikoksesta epäilty) otetaan viranomaisen haltuun omaisuutta. Omaisuuuden tulee olla:

- rikoksella joltakulta viety
- voidaan käyttää todisteena rikosasiassa
- se tuomitaan menetetyksi

Myös dataa voidaan ottaa takavarikkoon, mutta tässä vaiheessa on syytä huomata, että takavarikkoon voi ottaa vain sellaista dataa, jolla on merkitystä rikoksen selvittämiseen. Päätöksen takavarikosta tekee aina pidättämiseen oikeutettu virkamies, yleensä tutkinnanjohtaja.

TÄRKEÄÄ! Poliisimies saa rikoksesta epäillyn kiinniottamisen tai muun etsinnän yhteydessä ottaa haltuun:

- omaisuuden
- esineen
- asiakirjan

Takavarikoimista tai jäljentämistä varten ilman pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöstä. Asia pitää kuitenkin esittää pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle ilman aiheetonta viivytyä.

1. Takavarikon tai haltuunoton kohteena olevalle henkilölle on viivytyksettä ilmoitettava toimenpiteestä
2. Takavarikosta ja haltuunotosta on aina tehtävä pöytäkirja
3. Takavarikko on kumottava, jos syytettä asiassa ei nosteta tai vaatimusta menettämistä panna vireille neljän (4) kuukauden sisään takavarikoimisesta.
 - o tutkinnanjohtaja (tai muu POV esim. syyttäjä) voi pyytää jatkoaikaa tuomioistuimelta
 - o jatkoaikaa on pyydettävä viimeistään viikko ennen takavarikon päättymistä. jatkoaika on aina 4 kuukautta kerrallaan

VAKUUSTAKAVARIKKO

Pakkokeinolain 6:1 mukainen vakuustakavarikko on harvinaisempi takavarikon muoto päivittäisrikosten tutkinnassa. Vakuustakavarikolla pyritään turvaamaan sakon, vahingonkorvauksen, hyvityksen tai menettämisseuraamuksen maksaminen.

-vakuustakavarikko voidaan kohdistaa vain sellaisen henkilön omaisuuteen, jota on syytä epäillä rikoksesta

- vakuustakavarikon voi myös kohdistaa sellaisen henkilön omaisuuteen

-joka voidaan tuomita korvaamaan vahinko

-voidaan tuomita maksamaan hyvitystä

-voidaan tuomita menettämään valtiolle rahamäärän

-JA on olemassa vaara, että henkilö pyrkii välttämään yllämainittujen maksamisen:

1. kätkemällä

2. hävittämällä

3. pakenemalla

4. muulla näihin rinnastettavalla tavalla

HUOM! Vakuustakavarikosta päättää aina tuomioistuin!

Väliaikaisesta vakuustakavarikosta voi päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies, jos asia ei siedä viivytystä. Tällöin toimivaltainen ja päätöksen tehnyt viranomainen voi välittömästi ottaa haltuunsa kyseisen omaisuuden.

HUOM! Väliaikainen vakuustakavarikko lakkaa olemasta, jos vakuustakavarikkovaatimusta ei tehdä tuomioistuimelle VIIKON KULUESSA väliaikaismääräyksen antamisesta. (PKL 6:2 ja 6:3)

Sekä vakuustakavarikosta, että väliaikaisesta vakuustakavarikosta on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä pöytäkirja, joka on toimitettava sille henkilölle, joka on pakkokeinon kohteena.

LAITE-ETSINTÄ

Laite-etsinnällä tarkoitetaan tietokoneeseen, mobiililaitteeseen tai muuhun vastaavaan laitteeseen tehtävään sisältöön kohdistuvaa etsintää. Laite-etsinnän tavoitteena on aina näytön löytäminen ja jäljentäminen. Tarvittaessa rikoksen kautta saatu materiaali tai laitton materiaali voidaan myös hävittää laitteesta.

Laite-etsinnän suorittaminen edellyttää, että:

- rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään 6 kk vankeutta
- oletetaan, että etsinnässä löydetään takavarikoitavaa tai jäljennettävää materiaalia

ON tärkeää huomioida, että laite-etsintä voidaan suorittaa myös laitteen palauttamiseksi oikealle omistajalle. Jos on syytä epäillä, että laite on rikoksella viety, näin voidaan toimia.

Laite voidaan ottaa haltuun (ilman takavarikkoa) kolmeksi vuorokaudeksi laite-etsinnän suorittamiseksi. Päätöksen voi tehdä poliisimies.

Prosessi on Espoon pääpoliisiasemalla seuraava:

1. Laite otetaan haltuun
2. Haltuunotosta kirjataan pöytäkirja
3. Kirjaa määräys laite-etsinnästä
4. Laite toimitetaan IT-tutkintaan, jossa kirjataan pyyntö
5. IT-tutkinta purkaa laitteen datan ja toimittaa sen tutkijalle
6. Laite palautetaan omistajalle
7. Laitteesta jäljennetty data tutkitaan ja tutkinnan kannalta oleellinen data eristetään muusta materiaalista
8. Tarpeeton data hävitetään.

TEKNINEN RIKOSTUTKINTA

Tekninen tutkinta on tärkeä työväline rikostutkinnassa. Tästä syystä on hyvä perehtyä hieman tarkemmin, mihin toimenpiteisiin tulee ryhtyä, jos tutkittavana olevassa jutussa on suoritettu teknistä tutkintaa. Ensisijaisesti löydät vastaukset teknisen tutkinnan pöytäkirjasta Patjalta. Sieltä näet, mitä toimenpiteitä on suoritettu ja mitä näytteitä on otettu. Lisäksi näet sieltä, onko juttusi tekninen tutkija lähettänyt näytteitä labraan tutkittavaksi. Kyseisiin tutkimuksiin tulevat vastaukset löydät myös tästä osiosta.

MUISTILISTA

1. Tarkista onko jutussasi suoritettu teknistä tutkintaa
2. Tarkista mitä näytteitä on otettu ja onko niitä lähetetty labraan
3. Jos ilmenee tarve olla yhteydessä tekniikkaan jutun takia, ole yhteydessä juttusi **TEKNISEEN TUTKIJAAN**. Merkintä löytyy Patjan TEK:ssä (muilla tutkijoilla ei välttämättä ole tietoa tapauksesta)
4. Mikäli tutkinnassa selvinneiden seikkojen perusteella on tarpeen suorittaa lisätutkimuksia, ole yhteydessä juttusi tutkijaan ja konsultoi ryhmänjohtajaa tarvittaessa.

Jos suoritat itse teknistä rikostutkintaa tai esimerkiksi rekisteröit henkilön, toimita näytteet tekniikkaan. Toimi samoin myös niissä tapauksissa, kun ilmoituksen mukana saat haltuusi tai partio toimittaa sinulle näytteitä. Varmista, että TEK on kirjattu asianmukaisesti.

Tekniikan päivystysnumero: 029 54 XXXXX

Näytteiden käsittelystä on olemassa erillinen ohje. Löytyy kansion materiaalista.

PÖYTÄKIRJAN KASAAMINEN

Pöytäkirjan kasaamiseen on olemassa varsinainen ohje. Tämän ohjeen liitteenä on pari esimerkkipöytäkirjaa. Yksi rattis-pöytäkirja, yksi, jossa on salauksia ja yksi lisuri. Liitteenä on myös esimerkki merkintälehti, johon on kirjattu valtaosa pakkokeinoista ja muista tiedoista, jotka tulee merkintälehdellä olla.

Tässä tiivistelmä pöytäkirjan järjestyksestä:

1. Kansi
(johdanto tässä välissä jos tarpeen)
2. R-ilmoitus
3. AO kuulustelut
4. RE kuulustelut
5. TOD kuulustelut
6. Merkintälehti
7. Liitteet
8. Vihreälehti + taakse kuuluva materiaali

Muista numeroida sivut asianmukaisesti ja lisätä pöytäkirjan numero niihin asiakirjoihin ja materiaaliin, missä sitä ei ole.

Muista kirjata kanteen kaikki tarvittavat tiedot. Muista laittaa kaikkiin tarvittaviin asiakirjoihin salausmerkinnät.

PIKAHAASTE

Pikahaaste prosessina on luotu rikosprosessin turvaamista varten sellaisten henkilöiden kohdalta, jotka ovat vaikeasti tavoitettavista. Vaikeasti tavoitettavia henkilöitä ovat esimerkiksi vieraan maan kansalaiset, joilla ei ole osoitetta Suomessa tai muut henkilöt, jotka asuvat ulkomailla pysyvästi. Rikostapaukset, joihin pikahaaste soveltuu, ovat selkeät ja myönnetyt teot (riidattomat), jotka voidaan ratkaista käräjäoikeudessa, ilman rikoksesta epäillyn läsnäoloa. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi rattijuopumukset sekä varkaudet ja näpistyksiset.

Pikahaaste prosessi pähkinänkuoressa:

1. Esitutinnan käynnistäminen ja tarvittavien kuulusteluiden suorittaminen (RE, AO, HUOM Vaatimukset)

- rikoksesta epäilty myöntää teon
- asianomistajan vaatimukset
- muun näytön kerääminen (HKY, HUP, tallenteet)

2. Yhteyden ottaminen päivystävään syyttäjään puh. XXXXXXXXXXXX

- arkisin oman alueen aluesyyttäjä
- viikonloppuisin voi olla myös muusta alueyksiköstä

3. Syyttäjä päättää soveltuuko pikahaaste vai ei

4. Pöytäkirjan kasaaminen ja tarvittavan materiaalin toimittaminen syyttäjälle syyttäjän ohjeistamalla tavalla

- Pöytäkirja ja kuulustelut, sekä pyydetty näyttö
- R-jutun päättäminen ja jutun sakarointi OIKEAAN syyttäjävirstoon

5. HUOM! Esitutinnan päätyttyä määrä aika antaa haaste tiedoksi on 6 tuntia!!

- syyttäjän päätöksellä henkilön säilössä pitoa voidaan jatkaa (ETL 10:2a)
- päästettävä vapaaksi heti kun haaste on annettu tiedoksi

6. Haasteen saavuttua, anna haaste tiedoksi ja toimita haaste postilokeroon

SALAUKSET

Pöytäkirjaan ja kaikkeen materiaaliin tulee aina merkitä salaus, jos materiaali on sen luonteista. Lähtökohtaisesti kaikki viranomaisten asiakirjat ovat JULKISIA.

Salaukset merkitään leimasimella tai PDF-XChange editorilla.

Editorin käytöstä on erillinen ohje.

Alla listattuna kohdat, joilla salausmerkintä tehdään poliisin kannalta oleellisilta osin. Ne on tyhjentävästi kirjattu lakiin viranomaistoiminnan julkisuudesta 6 luvun 24§.

Julkisuuslain 24.1, 3-kohta (esitutkinta-aineisto)

- kattaa käytännössä kaiken esitutkintaa varten laaditun tai saadun aineiston
 - kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen
 - Ei ole ehdoton, vaan määrätyin edellytyksin tietoja voidaan antaa julkisuuteenkin → TJ päättää
 - Ei koske asianosaisia. Asianosaisella on esitutkinnan aloittamisen jälkeen oikeus saada tieto esitutkintaan johtaneista ja esitutkinnassa ilmi tulleista seikoista sekä esitutkinta-aineistosta, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. (ETL 4:15)
- Pääsääntöisesti tällä salassapitoperusteella EI tehdä salassapitomerkinettä (=leima), sillä salassapitoperuste päättyy viimeistään, kun asia on esillä käräjillä.

Julkisuuslain 24.1, 23-kohta (tulotiedot)

- asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa.
- Ehdoton
- tillotteet yms.
- Leimataan

Julkisuuslain 24.1, 24-kohta (tp-hakijat yms.)

- asiakirjat, jotka koskevat pakolaista tai turvapaikan, oleskeluluvan tai viisumin hakijaa

-Ehdollinen □jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna pakolaisen tai hakijan tai näiden läheisten turvallisuutta.

-Ensisijassa tavoitteena suojata yksityistä henkilöä ja hänen omaisiaan siltä taholta, jota henkilö on paennut

-Leimataan (lähtökohtaisesti aina, kun henkilön status pakolaisena, turvapaikan, oleskeluluvan tai viisumin hakijana ilmenee asiakirjasta)

Julkisuuslain 24.1, 25-kohta (terveystiedot ym.)

-asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka tietoja henkilön seksuaalisesta käyttäytymisestä ja suuntautumisesta.

-HUOM. kattaa paljon muutakin kuin ns. terveystiedot!

-Alkometri- tai tarkkuusalkometripuhallus EI kuulu tähän kategoriaan, ne eivät ole salassa pidettäviä.

-Leimataan

Julkisuuslain 24.1, 26-kohta (asianosaisten arkaluonteiset tiedot)

-asiakirjat, jotka sisältävät tietoja rikoksesta epäillyn, asianomistajan tai muun rikosasiaan liittyvän henkilön yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista seikoista jne.

-Tyypillisesti esim. kuvaliitteet, joissa kuvia väkivaltarikoksen uhrista

-Leimataan. Voi olla tulkinnanvarainen

-TJ linjaa tarvittaessa.

Julkisuuslain 24.1, 28-kohta (tiedot vapautensa menettäneestä)

-hallintoviranomaisen asiakirjat ja rekisterit, jotka sisältävät tietoja tuomitusta taikka vangitusta tai muutoin vapautensa menettäneestä henkilöstä jne.

-Leimataan: huom. merkintälehti, kansilehti, selostusosa

Julkisuuslain 24.1, 32-kohta (kaatokohta)

-asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön poliittisesta vakaumuksesta tai tietoja henkilön yksityiselämän piirissä esittämistä mielipiteistä taikka tietoja henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan

harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista jne.

-Kohta on ehdoton ja kattaa varsin laajasti yksityishenkilöiden elämää koskevia tietoja.

-Kohta on myös jonkin verran tulkinnanvarainen ja rautalankamallin antaminen on vaikeaa/mahdotonta.

-tarkoitus ei kuitenkaan ole, että julkisuusolettama kääntyy salassapito-olettamaksi. Jos tulkinnan suhteen on epävarmuutta, niin TJ linjaa.

OMAISUUSRIKOKSET

Omaisuusrikoksiin liittyy summaarisia rajoja ja tekotapoja, joiden mukaan rikoksen muoto, perusmuotoinen, lievä, törkeä, määritellään.

Asiantuntijien viralliset nimet

- ei "Hok elanto prisma leppävaara sello" vaan "HOK-Elanto Liiketoiminta Oy".

Asiantuntijan vaatimukset ja suostumus kirjalliseen menettelyyn

- suostumus sakkomenettelyyn ei riitä, vaan nimenomaisesti oltava tieto siitä, vaatiiko asianomistaja vastaajalle rangaistusta rikosprosessissa

- korvausvaatimukset arvonlisäverottomina, vaatimuksen määrän ja perusteen osoittava asiakirja (esim. anastusilmoitus) mukaan

- korvausvaatimuksen osalta selvästi tieto siitä, pyydetäänkö syyttäjää ajamaan vaatimusta käräjäoikeudessa ("pyydetään syyttäjää edustamaan meitä rikosasiassa" tms. ei kelpaa)

- kirjalliseen menettelyyn suostumuksen oltava nimenomainen

Vastaajan kanta asiaan ja suostumus kirjalliseen menettelyyn

- myöntämisen oltava nimenomainen ja pätevä; ilmentävä teonkuvauksen mukainen omaisuus tai ainakin arvo (esim. "myönnätkö anastaneesi paikasta x 19,99 euron arvosta elintarvikkeita / tuotteet y ja z")

- esimerkiksi myöntäminen, vaikka vastaaja kertoo olleensa niin päihtynyt, ettei muista tapahtumia, ei kelpaa

- kanta kirjalliseen menettelyyn kuten asianomistajalta, nimenomainen suostumus

Kiistetyt myymälänäpistyksen ym.

- videotallenne tai todistajan kuuleminen, still-kuvat eivät riitä

2. "Tarkistuslista"

-Tarkistaa, että olet kirjannut alla olevat oleelliset asiat pöytäkirjoihin.

Asianomistaja :

- o virallinen nimi ja Y-tunnus
- o rangaistusvaatimus
- o korvausvaatimus
- o pyydetäänkö syyttäjää ajamaan korvausvaatimusta
- o suostumus kirjalliseen menettelyyn
- o anastusilmoitukset jutun liitteiksi

Epäilty :

- o selvä kanta syyllisyyteen ja yksilöidysti anastettu omaisuus tai sen arvo
- o suostumus kirjalliseen menettelyyn

Muuta :

- o pöytäkirjan kansilehtimerkinnot (kirjallinen menettely, mahdolliset takavarikot ym.)
- o kiistetyissä myymälänäpistyksissä pelkät still-kuvat eivät riitä. vaaditaan todistaja tai video

OMAISUUSRIKOKSIEN SUMMALLISET RAJAT

Näpistys RL 28:3

- anastettu omaisuuden arvo max. 500 €

Varkaus RL 28:1

- anastetun omaisuuden arvo yli 500 €
- myös alle 500 €, jos suunnitelmallisuutta esim. foliokassi, tekovälineitä ym.
- törkeä varkaus, omaisuuden arvo n. 5.000 euroa

Kavallus RL 28:4

- normaalirangaistus sakko
- vankeutta, omaisuuden arvo yli 1.500 euroa

Lievä kavallus RL 28:6

- omaisuuden arvo max. 500 € (liukuma 300-600 €, olosuhteet)

Kätkemisrikos RL 32:1

- yli 500 euron omaisuuteen kohdistunut teko
- törkeä kätkemisrikos 5.000 euroa

Kätkemisrikkomus RL 32:5

- kätkemisrikkomus/tuottamuksellinen kätkemisrikos max 500 euroa

Vahingonteko RL 35:1

- aiheutetun vahingon määrä yli 300 euroa
- törkeä vahingonteko 8.000 euroa

Lievä vahingonteko RL 35 :3

- aiheutetun vahingon määrä max 300 euroa, huomioitava olosuhteet

Petos RL 36:1

- Kelapetokset/ muut petokset
- törkeä petos, kun rikoksen kohteena yli 7.000 euroa arvoinen omaisuus

Lievä petos RL 36:3

- omaisuuden arvo max. 500 euroa (liukuma 300-600 €, olosuhteet)

MUUT TOIMENPITEET

LÄHESTYMISKIELTO

Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos henkilöä uhkaa henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuva rikos tai on ollut tällaisen rikoksen uhri, tai häntä pyritään suojaamaan muulta vakavalta häirinnältä. Lähestymiskielto voidaan määrätä voimaan väliaikaisena poliisissa, mutta asiasta päättää lopullisesti aina kärjäoikeus. Oppaassa käsitellään ainoastaan lähestymiskiellon perusteita ja muotoja.

Lähestymiskielto voidaan määrätä voimaan:

Perusmuotoisena

- määrätty henkilö ei saa tavata suojattavaa henkilöä
- ei saa ottaa yhteyttä suojattavaan henkilöön
- ei saa yrittää ottaa yhteyttä suojattavaan henkilöön
- suojattavaa henkilöä ei saa seurata tai tarkkailla

Laajennettu lähestymiskielto (perusmuotoisen lisäksi)

- kielto oleskella tietyllä alueella
 - suojattavan vakituinen asunto
 - loma-asunto
 - työpaikka
 - erikseen määrätty sijainti

Perheen sisäinen lähestymiskielto

- perheen sisäistä lähestymiskieltoa koskee saman lainalaisuudet kuin perusmuotoista ja laajennettua lähestymiskieltoa

LISÄKSI

- lähestymiskieltoon määrätyn on poistuttava yhteisestä asunnosta

HUOM!

- perheen sisäisellä lähestymiskiellolla ei puututa taloudellisiin velvollisuuksiin, asunnon omistus- tai vuokrasuhteisiin eikä irtaimiston jakoon
- kielto ei vaikuta lasten huoltoon, tapaamisoikeuteen tai elatukseen
- perheensisäistä lähestymiskieltoa ei määrätä häirintätapauksissa